

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: -Voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 december 2001 betreffende de dienstencheques, wat betreft de bijkomende kosten
- Tweede principiële goedkeuring

Samenvatting

Het Vlaamse Regeerakkoord 2024-2029 herbevestigt dat *'het dienstenchequesysteem een belangrijk instrument is om zwartwerk tegen te gaan door reguliere jobs te creëren voor kortgeschoolden en om de combinatie van arbeid-privé haalbaar te maken'*. Enerzijds wenst de Vlaamse Regering *'de loon- en arbeidsvoorwaarden van de huishoudhulpen te verbeteren om hun werk aantrekkelijk en werkbaar te houden'*. Anderzijds wenst de Vlaamse Regering *'In het belang van de transparantie tegenover de consument en de arbeidsomstandigheden van het personeel in overleg met de sector te gaan over de administratieve kosten, zonder de rendabiliteit uit het oog te verliezen'*.

Onderliggend besluit regelt de rapportering van dienstencheque-ondernemingen over de bijkomende kosten die ze aanrekenen aan gebruikers aan het Departement WEWIS met als doel deze te kunnen registreren en publiceren. Op deze manier wens ik transparantie te bieden aan de gebruikers. Het niet naleven van de registratieplicht kan leiden tot een administratieve boete, het intrekken van de erkenningsvoorwaarde en het inhouden van de inruilwaarden voor terugbetaling van de ingediende dienstencheques.

1 SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld: werk

Het Vlaamse Regeerakkoord 2024-2029 herbevestigt dat de dienstencheques een belangrijk instrument blijven om zwartwerk tegen te gaan door reguliere jobs te creëren voor kortgeschoolden en om de combinatie arbeid-privé haalbaar te maken. In het belang van de transparantie tegenover de consument en de arbeidsomstandigheden van het personeel gaan we in overleg met de sector over de administratieve kosten, zonder de rendabiliteit uit het oog te verliezen.

De beleidsnota van de minister bevoegd voor werk herneemt deze doelstelling.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2025/33 van 13 februari 2025.

Er werd een voorwaardelijk positief advies verleend door de Inspectie van Financiën op 18 februari 2025.

De Vlaamse minister, bevoegd voor het budgettair beleid heeft zijn akkoord gegeven op 13 maart 2025.

De SERV heeft zijn verdeeld advies gegeven op 4 april 2025.

In dit advies van 4 april raakten de sociale partners het niet eens. Hun standpunten vindt u hieronder.

Standpunt Unizo, Voka en Boerenbond

- Het aanrekenen van bijkomende kosten moet gevrijwaard blijven (vrijheid van ondernemen). De solvabiliteit en kwaliteit van veel DC-ondernemingen is hiervan afhankelijk.
- Vanuit consumentenbescherming is het logisch dat dienstencheque-ondernemingen transparant zijn over eventuele administratieve kosten naast de dienstencheque. De verplichting om deze kosten schriftelijk in een overeenkomst vast te leggen, lijkt ons dan ook niet problematisch. Deze is bovendien al gegarandeerd middels een afsprakenkader tussen de werkgeversorganisaties en de Vlaamse regering, ter bescherming van de consument. Afspraken rond het aanrekenen van extra kosten worden schriftelijk vastgelegd in de gebruikersovereenkomst tussen het DC-bedrijf en de gebruiker. DC-ondernemingen communiceren ook transparant op hun website. Mochten er alsnog problemen ervaren worden door de consument, dan zijn er al gangbare procedures bij de FOD Economie die oneerlijke marktpraktijken onderzoeken.

De extra verplichting om deze kosten bovendien te registreren bij het Departement WEWIS lijkt echter een onnodige administratieve last voor ondernemingen. Hoewel het departement deze gegevens openbaar zal maken om consumenten beter te informeren en concurrentie te bevorderen, gaat deze maatregel voor de ondernemers- en werkgeversorganisaties te ver én druist in tegen het vooropgesteld beleid van administratie vereenvoudiging! Er zijn bovendien geen aanwijzingen dat er klachten zijn over de gemaakte kosten bij overheidsinstanties. Ook de nota aan de Vlaamse Regering doet hierover geen uitspraken. Meer zelfs, Inspectie Financiën doet beroep op een 'onderzoek' van Test-Aankoop om een zogenaamde problematiek aan te kaarten. Er is ook geen inzage of klanten van Dienstencheque-ondernemingen formeel klachten hebben gemaakt over deze kosten, bij bevoegde instanties.

De vraag die zich dan ook stelt is of deze extra administratieve overlast proportioneel is met deze zogenaamde problematiek?

Dienstencheque-ondernemingen hanteren verschillende businessmodellen en kostenstructuren, afhankelijk van hun interne organisatie, schaalgrootte en dienstverlening. Door deze kosten centraal te registreren en te publiceren, dreigt een ongewenste standaardisering van prijzen en kosten, wat de natuurlijke prijsconcurrentie tussen ondernemingen kan verstoren. Sommige bedrijven zouden hun tarieven kunnen afstemmen op de gemiddelde marktprijs in plaats van efficiëntie en innovatie na te streven om kosten te drukken.

Bovendien werken veel dienstencheque-ondernemingen slechts binnen een beperkt geografisch gebied. Een vergelijkingstool gebaseerd op administratieve kosten alleen zal dan ook weinig bijdragen aan extra transparantie voor consumenten.

- Daarnaast kan deze maatregel kleinere of lokale spelers benadelen, die vaak met hogere operationele kosten kampen dan grote, nationaal opererende bedrijven. Dit kan hun concurrentiepositie verzwakken en de markt dominanter maken voor grote spelers.

Standpunt Verso

Verso kan zich vinden in het bieden van transparantie aan de gebruikers inzake de bijkomende kosten van dienstencheques. Wel is het belangrijk om het registratieproces op een administratief eenvoudige manier te organiseren. Ook is het van belang om de diverse kostenelementen op een oordeelkundige manier weer te geven om effectieve informatie tot bij de klant-gebruiker te brengen.

Standpunt werknemersorganisaties (ABVV, ACV en ACLVB)

Transparantie is noodzakelijk, maar moet verder gaan

ACV, ABVV en ACLVB verwelkomen de inspanningen van de Vlaamse regering om meer transparantie te creëren rond de bijkomende kosten die dienstencheque-ondernemingen aanrekenen. De verplichte registratie en publicatie van deze kosten bij het Departement WEWIS zal bijdragen aan een beter geïnformeerde keuze voor consumenten.

Echter, transparantie mag niet beperkt blijven tot louter het publiceren van bijkomende kosten. Het louter vergelijken van deze kosten zonder inzicht in de besteding ervan is onvoldoende en kan zelfs misleidend zijn. Daarom pleiten wij ervoor dat dienstencheque (DC)-ondernemingen niet alleen aangeven welke kosten ze aanrekenen, maar ook duidelijk maken waaraan deze middelen besteed worden. Dit kan bijvoorbeeld via een keuzemenu waarin ondernemingen op eer verklaren of de extra inkomsten gebruikt worden voor vorming, verplaatsingskosten, extra verloning, omkadering en jobcoaching, doorstroomacties naar andere activiteiten dan DC binnen of buiten de eigen onderneming en andere relevante kostenposten.

Voorkomen van negatieve effecten voor werknemers

We willen benadrukken dat de publicatie van deze gegevens geen puur economisch instrument mag worden dat enkel de concurrentie tussen ondernemingen stimuleert. Een eenzijdige focus op kostprijsverschillen kan immers leiden tot een negatieve spiraal met mogelijke negatieve gevolgen voor arbeidsomstandigheden en loonvoorwaarden van huishoudhulp. De Vlaamse regering moet erover waken dat deze maatregel niet ten koste gaat van de werknemers in de sector, die nu al te maken hebben met een hoge werkdruk en lage lonen.

Nood aan controle en inspectie

Om te vermijden dat de registratieplicht een louter administratieve verplichting wordt zonder impact, pleiten wij voor een versterkte controle door de Vlaamse sociale inspectie. We stellen voor dat er steekproefsgewijze controles worden uitgevoerd om na te gaan of de opgegeven besteding van de bijkomende inkomsten overeenkomt met de realiteit. Dit zou ondernemingen ontmoedigen om misleidende of onjuiste informatie te verstrekken. We merken in onze werking dat klanten over het algemeen bereid zijn administratiekosten op voorwaarden dat het naar het personeel vloeit en niet naar de aandeelhouder.

Uit de recente auditstudie naar de winstgevendheid van de sector door de inspectie financiën blijkt dat de dienstenchequesector in 2023 een aanzienlijke financiële groei heeft doorgemaakt. De rentabiliteit van de sector is gestegen van 2,89% in 2022 naar 8,77% in 2023, en zelfs zonder de eenmalige subsidies en RSZ-kortingen zou de rentabiliteit nog steeds hoger zijn dan in 2022. Dit wijst op een structurele verbetering in de efficiëntie en winstgevendheid van de sector.

De studie toont ook aan dat de gemiddelde winstmarge (bedrijfswinst/omzet) is gestegen, wat aantoont dat bedrijven meer winst per verdiende euro behouden. De stijging in uitgekeerde dividenden geeft aan dat een deel van de extra winsten naar aandeelhouders vloeide.

Koppeling met bredere hervormingen

Transparantie voor consument en huishoudhulp over de besteding van de aangerekende kosten zou daarom idealiter kaderen binnen een bredere discussie over de financiering van het dienstenchequesysteem. Wij pleiten voor een geconditioneerde en gedifferentieerde financiering, waarbij extra middelen worden voorzien voor ondernemingen die aantoonbaar investeren in personeel (vorming, omkadering, werkbaar werk) gecombineerd met de mogelijkheid om extra kosten aan te rekenen. Dit vraagt uiteraard verdere uitwerking, maar het is een piste die zeker in overweging moet worden genomen om de sociale doelstellingen van het dienstenchequesysteem te waarborgen.

Conclusie

Wij steunen de intentie om meer transparantie te creëren, maar vinden dat deze verder moet gaan dan een loutere registratie van kosten. Er moet duidelijkheid komen over de besteding van deze middelen, negatieve effecten op werknemers moeten vermeden worden en een effectieve controle is noodzakelijk. Daarnaast pleiten we voor een bredere hervorming van de financiering, gekoppeld aan sociale doelstellingen. We hopen dat deze input kan bijdragen aan een advies dat de sector en in het bijzonder de huishoudhulpen ten goede komt

Repliek Vlaams Regering

Zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 14 maart 2025 wordt voorzien de administratieve lasten te beperken tot een minimum via een eenvoudige registratietool. Er komt evenwel een evaluatie van deze tool in samenwerking met de gebruikers na één jaar. Dit met oog op het beperken van de administratieve lasten.

Wat de vraag tot duidelijkheid over de besteding van de middelen betreft zal in de registratietool een keuzemenu worden voorzien waarbij wordt aangeduid waarvoor de bijkomende kosten dienen. Deze verduidelijking wordt in artikel 1 toegevoegd.

De Raad van State heeft advies 2024/X gegeven op XX XX 2024, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

2 INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Het dienstenchequestelsel is een initiatief ter bevordering van buurtdiensten en -banen en stelt particulieren in staat om een erkende onderneming te betalen voor hulp van huishoudelijke aard, waarbij de dienstencheque als betaalmiddel wordt gebruikt. Dit kan tegen een voordelig tarief omdat de Vlaamse overheid een financiële bijdrage levert. Eén cheque geeft een particulier recht om één uur diensten te laten presteren door een erkende dienstencheque-onderneming. Dienstencheques kunnen enkel gepresteerde arbeidstijd door de dienstenchequewerknemer bij de gebruiker vergoeden.

Sommige dienstencheque-ondernemingen vragen voor geleverde prestaties, naast een dienstencheque per uur, een bijkomende kost, ook wel administratieve kost genoemd, aan de gebruiker. Andere dienstencheque-ondernemingen vragen de gebruiker een tussenkomst in de administratiekosten die gepaard gaan bij de organisatie van de dienstencheque-onderneming. Dit kan o.a. de vorm aannemen van een extra financiële bijdrage per uur, per prestatie of een vaste financiële bijdrage op periodieke basis (maandelijks, 3-maandelijks, jaarlijks,...). Onder administratieve kost wordt elke kost verstaan die dienstencheque-ondernemingen aan de consument boven op de dienstencheque aanrekenen. De dienstencheque-ondernemingen geven aan deze extra inkomsten aan te wenden voor diverse motieven: het dekken van loonkosten, administratiekosten of verplaatsingskosten, voor het voorzien van opleiding voor hun personeel,....

Het aanrekenen van bijkomende kosten is onderworpen aan de bestaande regels voor consumentenbescherming. Deze bepalen op welke manier dienstencheque-ondernemingen deze bijkomende kosten mogen aanrekenen aan gebruikers. De wettelijke regeling inzake onrechtmatige bedingen komt er eigenlijk op neer dat contracten transparant moeten zijn. Belangrijke clausules, bijvoorbeeld met betrekking tot de prijsbepaling, moeten duidelijk naar voor komen zodat een consument of gebruiker van dienstencheques weet waaraan hij zich mag verwachten.

Door een recente wijziging in de regelgeving wordt duidelijkheid voor de gebruikers gecreëerd door dienstencheque-ondernemingen die administratiekosten aanrekenen te verplichten om een schriftelijke overeenkomst af te sluiten met de gebruiker. Deze schriftelijke overeenkomst bevat het bedrag, de berekeningswijze en de frequentie van aanrekening. Dienstencheque-ondernemingen die zich niet houden aan de regelgeving rond marktpraktijken en consumentenbescherming bij het sluiten van dergelijke overeenkomst kunnen worden gesanctioneerd.

Met de voorliggende beslissing wens ik nog een stap verder te gaan in het bieden van transparantie aan gebruikers. Dienstencheque-ondernemingen die, naast de dienstencheque per gepresteerd arbeidsuur, een extra financiële tussenkomst vragen aan de gebruikers, dienen deze bijkomende financiële tussenkomst of kosten te registreren. Het betreft elke kost die dienstencheque-ondernemingen aan de consument boven op de dienstencheque aanrekenen. Het Departement WEWIS zal deze financiële tussenkomsten in alle transparantie publiceren, zodat het voor de consumenten van bij aanvang duidelijk is welke dienstencheque-onderneming welke financiële tussenkomsten aanrekent. Dit beoogt op die manier ook de nodige concurrentie te bevorderen. Alle bijkomende verplichtingen met een financiële impact voor de gebruiker moeten dus gemeld worden. Ook elke wijziging wat betreft deze bijkomende financiële tussenkomst of kosten, dient te worden geregistreerd. Er zal hierbij over gewaakt worden dit registratieproces op een administratief eenvoudige manier te organiseren.

Deze registratieplicht wordt nu als een erkenningsvoorwaarde in de regelgeving ingeschreven, hetgeen inhoudt dat bij niet-naleving ervan de erkenning van de dienstencheque-onderneming desgevallend kan ingetrokken worden.

Daarnaast is een inbreuk hierop overeenkomstig artikel 10quinquies/1 van de wet tot bevordering van buurtdiensten en -banen ook strafrechtelijk sanctioneerbaar en kan overeenkomstig artikel 13/3, §2/1, 1° van het decreet houdende sociaalrechtelijk toezicht hiervoor eveneens een administratieve geldboete opgelegd worden.

Tot slot kan overeenkomstig artikel 2bis, §2 van voornoemde wet overgegaan worden tot een (gedeeltelijke) inhouding van de totale inruilwaarde van de door de onderneming voor terugbetaling ingediende dienstencheques als de onderneming administratiekosten aanrekent aan de klant en deze niet worden geregistreerd.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

Dit artikel bepaalt dat de onderneming ingeval ze bijkomende kosten aan de gebruiker aanrekent, deze ter registratie en publicatie moet overmaken aan het departement WEWIS alsook waarvoor de bijkomende kosten dienen. Deze overmaking dient te gebeuren binnen de maand nadat deze bijkomende kosten aan de gebruikers aangerekend zullen worden of gewijzigd worden. Dit dient te gebeuren overeenkomstig de richtlijnen die het departement hiervoor opstelt.

Artikel 2

Dit artikel bepaalt de inwerkingtredingsdatum, met name

Artikel 3

Dit artikel hoeft geen toelichting.

3 BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Deze wijziging heeft geen financiële impact op de basisallocatie van de dienstencheques. De kost van de ontwikkelingen die nodig zijn voor de rapportering en affichering van de administratiekost zullen worden gedragen door de reeds voorziene IT-middelen.

De IT-investeringen betreffen namelijk wijzigingen aan bestaande formulieren en publicatie-systemen. Door dit hergebruik kunnen de voorziene wijzigingen geabsorbeerd worden via de reeds voorziene IT-middelen van het werkjaar 2025 op begrotingsartikel TB0-1TAX2ZZ-WT (werking en toelagen), basisallocatie 1TA147 (IT investeringen).

B. ESR-TOETS

Deze wijziging heeft geen impact op de ESR.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Deze wijziging heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse Overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

De lokale en provinciale besturen die over een sui generis afdeling dienstencheque beschikken zullen deze bepalingen moeten naleven.

4 VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° haar tweede principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande ontwerpbesluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 december 2001 betreffende de dienstencheques, wat betreft de bijkomende kosten
- 2° de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk, te gelasten het advies in te winnen van de Raad van State, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van 30 dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Zuhal DEMIR